

El servei públic de RTVE sota el govern de Rajoy

Contrareforma sistemàtica i regressió democràtica

Enrique Bustamante

La base inevitable per a analitzar les decisions del Govern del Partit Popular sobre la televisió ha de ser necessàriament l'«herència rebuda» del Govern socialista anterior i la seua empremta audiovisual. En primer lloc, la reforma de la Corporació RTVE de 2006, que homologava per fi el servei públic estatal de radiotelevisió amb el model occidental europeu, tant en autonomia editorial, amb l'eliminació dels llaços de dependència governamental, com en el majoritari finançament públic i en la definició de les missions de servei públic (mandat-marc). Però també és important esmentar en aquest balanç de partida la dubtosa reforma financera de 2010 de RTVE, que eliminava la publicitat i feia el servei públic dependent de les «taxes» privades; la inestabilitat institucional generada després de la dimissió del president Alberto Oliart (juliol de 2011); i les disposicions que fomentaven la concentració privada i desregulaven la publicitat comercial fins

a límits insòlits en la regulació espanyola, confirmades en la Llei General de l'Audiovisual de 2010.¹

Sobre aquest quadre, d'avances històrics democràtics i de retrocessos rellevants, el programa del PP, sense arribar a ser molt explícit sobre les seues intencions polítiques, no enganyava ningú. En el document anomenat allò que «Espanya necessita», les referències al servei públic apareixen en l'apartat 1.9, «Noves tecnologies per a la modernització», que es limita a pronosticar que «estudiarem la viabilitat econòmica de l'actual model de televisions públiques per a redimensionar-les i adaptar-les a la conjuntura pressupostària que travessem», amb l'establiment legal de sostres de despesa i d'endeutament. A més, es promet impulsar una reforma legislativa perquè les administracions autonòmiques i locals tinguen «llibertat per poder adoptar nous models de gestió de les televisions públiques» que permeten l'entrada a la participació privada. Les decisions del Govern del PP en el seu primer any van superar de molt els temors generats per aquestes «promeses».

En el seu últim any com a oposició, el Partit Popular havia evidenciat dues obsessions sistemàtiques: la primera era retallar dràsticament els recursos materials de RTVE, i amb aquesta intenció Soraya Sáenz de Santamaría va presentar dues proposci-

Enrique Bustamante és catedràtic de Comunicació Audiovisual i Publicitat a la Universidad Complutense de Madrid. Autor, entre moltes altres obres sobre televisió, de *La Televisión Económica* (Gedisa, 1999) i *Radio y Televisión en España. Historia de una asignatura pendiente de la democracia española* (Gedisa, 2006, RAI, 2008).

ons en el Congrés dels Diputats al final de 2010: retallar el pressupost de RTVE en 200 milions d'euros i traure-li un múltiplex (quatre programes); la segona, expressada en nombrosos mítings i declaracions però mai en els espais institucionals legalment previstos, consistia en acusar els informatius del servei públic de falta de neutralitat, una campanya que va culminar en el vergonyós intent de controlar des del Consell d'Administració la confecció mateixa dels *telediarios* (sistema informàtic iNews). Però cap d'aquestes aspiracions figurava clarament en el seu programa electoral de final de 2011, en el qual prometia «una democràcia exemplar».

Una vegada arribat al poder, el Govern de Rajoy desenvoluparà una ràpida i frenètica activitat audiovisual, vehiculada generalment per decret llei, justificada sempre per la urgència, l'austeritat i l'eficiència. En el seu primer Consell de Ministres, celebrat el desembre de 2011, va anunciar una retallada per a 2012 del pressupost de despeses de RTVE en la coincident xifra de 204 milions d'euros (un 17 per cent del pressupost total, més d'un 37 per cent de la subvenció compromesa); i en els Pressupostos Generals de l'Estat per a 2013, va afegir una retallada suplementària de 50 milions d'euros. RTVE, amb pèrdues oficials de 105 milions el 2012 i reduïda a un pressupost de 941,6 milions d'euros per a 2013, entrava així en un període d'absoluta incertesa sobre la seua oferta i sobre la seua pròpia supervivència econòmica.

Com es pot comprovar en el quadre adjunt (quadre 1), fins a 2010, quasi la meitat dels ingressos procedia de la subvenció i la resta de la publicitat; entre 2010-2011, aquesta última aportació és substituïda

per les taxes de l'espai radioelèctric (al voltant de 250 milions d'euros) i el cànon sobre televisions privades i empreses de telecomunicacions (al voltant de 280 milions d'euros). Des de 2012, aquestes últimes aportacions sumen quasi un terç dels ingressos. Els dèficits des de 2010 són conseqüència de minoracions en litigi de les aportacions privades. L'engrossit dèficit de 2012 i les retallades més grans per a 2013 evidencien una crisi financera insostenible, que presagia noves retallades de personal i de programació a curt termini.

QUADRE 1

Corporació RTVE: finançament (2006-2013)

Anys	Subvenció	Despeses	Resultats
2006	0	1.536	-216,71
2007	433,6	1.182,3	+18,4
2008	501,4	1.193,3	-71,8
2009	553,3	1.145,8	+1,4
2010	579,42	1.186,28	-47,11
2011	547,59	1.200	-30
2012	342,74	996	-105
2013	292,74	941,6	-

Font: liquidacions de pressupostos fins a 2010. Pressupostos Generals de l'Estat per a 2011-2013.

La segona decisió capital es va prendre mitjançant el Reial Decret de 20 d'abril (BOE de 21-4-2012), que canviava substancialment el sistema d'elecció del president de la Corporació en exigir en segona votació una majoria simple del Congrés en lloc de la majoria reforçada de dos terços, «que ha demostrat ser ineficaç». De la mateixa forma, els membres del Consell d'Administració podien ser nomenats amb els únics vots del grup governamental, es retallava el seu

nombre per a expulsar millor els representants sindicals, i es desprofessionalitzava la seua gestió en deixar d'exigir-los dedicació exclusiva. El PSOE es va inhibir dels nomenaments i va quedar fora del Consell d'Administració, amb el rebuig frontal d'aquesta regressió democràtica que traslladava RTVE al període anterior a l'Estatut de 1980; tota una regovernamentalització que anul·lava el principal assoliment democràtic de la reforma de 2006 i que, sorprenentment, es va aprovar amb el suport de Convergència i Unió, en correspondència amb el favor del PP en el Parlament català per a una involució similar (Llei 2/2012 de 22 de febrer), no tan sols de la direcció de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió sinó també d'un Consell Audiovisual de Catalunya de ben guanyada tradició independent. Es verificava així que l'epidèmia d'autoritarisme afectava totes les dretes hispàniques, perquè si el malson del PP era Fran Llorente, el director d'informatius de TVE, i també el Consell d'Informatius en ple, el d'Artur Mas es deia Mònica Terribas, ja defenestrada de la direcció de TV3.

Alguns blocaires van captar ràpidament la contradictòria coincidència: durant els mateixos dies que la BBC publicava en el seu web la convocatòria d'un concurs públic per a elegir el seu pròxim director general, després de la dimissió anunciada de Mark Thompson, que seria triat per l'autoritat BBC Trust i confirmat per àmplia majoria del Parlament britànic, el Govern espanyol promulgava el reial decret que li permetia designar a dit el president de la Corporació RTVE. No obstant això, el cridaner contrast no apel·lava a les diferències entre la BBC i RTVE sinó a la sideral distància democràtica entre la dreta britànica i l'espanyola.

En efecte, els nomenaments efectuats gràcies a aquestes reformes legals –recorregudes al Tribunal Constitucional per cinquanta diputats socialistes– van superar àmpliament els pitjors auguris. Com a president de RTVE, elegit després de quatre votacions marcades amb un segell indeleble d'ignomínia democràtica, va ser designat Leopoldo González Echenique, advocat de l'Estat, amic de la vicepresidenta i del PP, amb un currículum que tenia com a activitat més pròxima al camp audiovisual haver sigut director general de la Societat de la Informació durant sis mesos en l'era Aznar, més enllà de la seua última funció com a secretari del grup NH Hoteles. Per al Consell d'Administració, amb majoria aclaparadora del PP, van ser triades figures de tan intensa experiència audiovisual com un exdiputat del PP, assessor d'un conseller anterior, o un empresari privat de llarga trajectòria en la indústria tèxtil i informàtica (CiU); només dos candidats apareixien avalats pel seu historial professional en RTVE, però acceptaven el dubtós honor de ser nomenats sense consens en un Consell sense cap poder, que es limitaria forçosament a consagrar la destrucció democràtica i la ruïna econòmica del servei públic. Encara que sense les pretensions d'aconseguir per a RTVE els «talents renaixentistes» que en el Regne Unit s'havien considerat necessaris per al nou Director General de la BBC, les compareixences d'aquests candidats en el Congrés (veure Diari de Sessions núm. 120, sessió de l'11-6-2012) resultaven patètiques, tant en els seus desplegaments curriculars com en les seues proclames i promeses d'un servei públic fort, independent i plural.

Perquè l'autèntic nucli dur de la contra-reforma radicava justament en l'immediat nomenament del nou Director d'Informatius: Julio Somoano, expersonal de RNE sense excedència, i directiu i presentador dels informatius de TV Madrid, caracteritzats per la seua absoluta manipulació a favor de la presidenta Esperanza Aguirre. Autor d'una tesina de màster de qualitat acadèmica menyspreable sobre l'orquestració mediàtica a favor del PP, membre durant anys d'un grup clandestí de professionals i polítics autoanomenat «el lado oscuro», que conspirava per a orientar els mitjans a favor d'aquest partit, Somoano va prometre també defensar la independència de RTVE encara que el seu historial apuntava més aviat a la resurrecció dels temps d'Urdaci, quan els informatius de TVE van arribar a ser condemnats pels tribunals de justícia per manipulació ostentosa. Així ho van entendre els treballadors dels informatius de RTVE quan, en exercici del seu Estatut legal, van considerar-lo «no idoni» per al càrrec per un 70,97 per cent dels 472 vots emesos (8,05 per cent a favor), encara que malauradament aquest rebuig no era vinculant per a la direcció.

No es tractava de presumpcions arriscades. Perquè en les primeres setmanes del nou equip, començaren els cessaments fulminants de directius de prestigi dels noticiaris, inclosos presentadors de programes d'èxit incontestable en televisió i ràdio, en una autèntica «cacera de bruixes» que s'aguditzaria durant l'estiu fins a arribar a redactors de base en molts casos. En els *telediarios*, les protestes contra la política econòmica resultaven sistemàticament eliminades o situades en llocs secundaris; cada convocatòria electoral, com les de Galícia o

el País Basc, va provocar noves acusacions de manipulació; i els seus espais s'omplien de successos i notícies econòmiques «positives», provinents en la seua major part de comunicats empresarials, a més d'abundants notícies sobre la salut (enmig del profund deteriorament del sistema públic de sanitat) i sobre cultura (que ignoraven el seu enfonsament). En els programes de debat, la major part dels escassos tertulians progressistes eren substituïts per comentaristes que representaven els diaris de dreta, inclosos alguns d'extrema dreta provinents dels diaris digitals o dels canals de TDT més sectaris.

En paral·lel, les retallades pressupostàries ocasionaven una greu degradació de l'oferta de TVE: pèrdua quasi total de les últimes exclusives esportives, congelació o trasllat a les cadenes privades de programes d'èxit de producció pròpia com *Cuéntame*, *Águila Roja* o la telenovel·la *Amor en tiempos revueltos* (visió novel·lada però crítica de la postguerra franquista). Ajustos econòmics i creixent desprestigi d'imatge es conjugaven així per marginar el pes social del servei públic estatal. I no es tractava només d'una qüestió política, partidista o electoral, sinó també i sobretot de la degradació de RTVE com a plataforma de suport i de promoció de la cultura espanyola.

Per exemple, RTVE ha representat tradicionalment un paper important en el finançament del cinema i de l'audiovisual espanyol, aportació que es va incrementar fins al 6% de la seua facturació anual (enfront del 5% per a les cadenes privades) en la Llei de Reforma de la Corporació de 2006 i en la pròpia Llei General Audiovisual (LGA) de 2010. La injecció financera que aquesta obligació suposava per al cinema

espanyol era notable en els últims exercicis, més encara en contrast amb la rebaixa d'obligacions que la mateixa LGA va suposar per a les cadenes privades, en reservar per a les obres audiovisuals unitàries només el 60% del 5% (és a dir, un 3%). Però els severs «ajustos» pressupostaris patits han danyat també aquesta funció. Encara que resulta difícil quantificar el descens que la precarietat financera de RTVE (dèficit anunciat de 105 milions en 2012) ha suposat per a l'audiovisual espanyol, sembla evident que no es mantindran d'ara endavant les inversions del període 2006-2011, que ja van baixar de 72 milions d'euros (2010) a 38,5 milions (2013). Per la seua banda, les cadenes privades van reclamar reiteradament al Govern la supressió per la crisi de l'aplicació de la citada disposició de la LGA, i que l'eliminara o la postposara per a futurs exercicis.

Com a conseqüència significativa, TVE va caure en els primers sis mesos del Govern del PP del primer lloc (14,7 per cent de *share* d'audiències) al tercer darrere de Telecinco i Antena 3, amb un 11,5 per cent, mentre que els seus informatius descendien ràpidament d'audiències i molts dies cedien el lideratge a Telecinco. En RNE, al final de 2012 es constatava amb les xifres de l'EGM la pèrdua de 450.000 oients (pràcticament un de cada cinc) i el seu descens al quart lloc de les cadenes per audiència. Al març de 2013, l'audiència de La Uno havia caigut al 10,2% de *share*, el seu mínim històric, enfront de més del 13% de Telecinco i Antena 3, encara que transitòriament els informatius de TVE tornaven a ser els més vistos (13,5) seguits a molt curta distància pels de Telecinco (13,3%).

TELEVISIONS AUTONÒMIQUES: RUMB A LA PRIVATITZACIÓ

En tot cas, la hiperactivitat governamental contra el servei públic no es va quedar en RTVE. La llei 6/2012 (BOE de 2-8-2012) va tornar a modificar la Llei General Audiovisual de 2010 (article 40, apartats 2 i 3) per a permetre que els governs autonòmics pogueren «flexibilitzar els sistemes de gestió dels serveis públics de comunicació audiovisual autonòmica», és a dir, privatitzar o externalitzar a voluntat els seus canals autonòmics, inclosos els serveis informatius. El canvi legal estava fet a mesura de TV Madrid o Canal 9 de València, caracteritzades des de feia anys pel seu balafament econòmic a favor de periodistes i productores amigues i per la seua manipulació descarada de la informació, i castigades amb la caiguda lliure d'audiències (menys del 4,5 per cent), que podrien així confiar completament la seua gestió a empreses privades després d'executar ERO massius que van posar immediatament en marxa: TV Madrid, amb pèrdues de 48 milions en 2012 i un deute acumulat de 280 milions, va plantejar un pla d'eliminació (Deloitte i Cuatrecasas) de 925 llocs de treball (un 78 per cent de la seua plantilla); Ràdio Televisió Valenciana, amb un endeutament total de 1.300 milions, va planificar un ERO de 1.198 treballadors (un 76 per cent de la seua plantilla). En els plans no apareixia ni una sola crítica oficial a la seua gestió, ni tan sols a la inflació de costos produïda per les productores privades amigues del poder o per la contractació massiva de periodistes i tertulians militants de la dreta.

Ja que en època d'enfonsament publicitari per la crisi resultava inversemblant una privatització per venda de les freqüències, es donava per fet que la fórmula més probable de privatització seria la ja assajada per la TV de Múrcia: externalització a grups privats, amb sucoses subvencions públiques, d'un servei públic, amb la qual cosa la gestió i la informació quedarien fora del control parlamentari i ciutadà. En la premsa, potents grups privats mostraven ja les seues intencions de concursar, i amb aquesta intenció s'apressaven a fitxar notoris exdirigents del PP com a facilitadors de l'operació. Però si l'exemple arribava a estendre's, la radiotelevisió autonòmica, potencial factor de promoció econòmica de la cultura i de la creativitat però també plataforma transcendental de la identitat i de la diversitat, quedaria en bona part eliminada de les regions, o relegada en el millor dels casos a una estructura secundària, comercial i clientelar, sense deixar per això de resultar manipulable pel partit governamental.

A més de l'estalvi, alguns dirigents del PP s'han atrevit a al·legar la qualitat com a meta dels seus ajustos i reformes promeses. Però en les radiotelevisions regionals que controlen des de fa anys, com TV Madrid o Canal 9, han imposat gestions partidistes, corrupteles intensives, programacions banals i informatius ostentament manipulats, castigats amb el seu rebuig per la major part de la població en forma de caigudes espectaculars dels seus índexs d'audiència. I en les noves autonomies sota el seu control (Castella-la Manxa, Balears, Aragó), copien ràpidament aquest model amb nomenaments sectaris o externalitzen la gestió, fins i tot dels informatius, en mans d'empreses clientelars i opaques que corrompen fins a l'extrem tota idea de servei públic.

Més difícil encara de comptabilitzar és l'impacte que tindrà la crisi general de les televisions públiques autonòmiques sobre l'audiovisual i la cultura espanyola general, per a la qual han significat no tan sols un aparador important de promoció sinó també una font rellevant de suport financer a la producció, a l'audiovisual independent en particular però en general al conjunt de la cultura, com han demostrat estudis recents (Accenture, 2011). Però tots els tercers canals han patit així mateix retallades importants dels seus pressupostos que s'afegeixen a la seua forta caiguda d'ingressos publicitaris i, en els casos més extrems com els de València i Madrid, han vistes delmades les seues despeses i s'han abocat a un canvi dràstic de model externalitzat que difícilment podrà en el futur complir moltes funcions culturals.

TELEVISIÓ PRIVADA: CONCENTRACIÓ I DESCONTROL GENERALITZAT

Per contrast amb la situació del servei públic central i regional, el panorama de les cadenes privades en el primer any de mandat del Partit Popular està en canvi marcat per la consolidació del duopoli quasi perfecte, que permet als dos grans grups, Telecinco i Antena 3, acumular el 90 per cent del mercat publicitari, malgrat sumar una mica més del 55 per cent del *share* (inclosos tots els seus canals generalistes i temàtics). En haver absorbit bona part del mercat publicitari que abans corresponia a TVE, els dos grans grups televisius privats aconseguiran en bona mesura, malgrat la crisi creixent del mercat publicitari, mantenir uns beneficis notables (vegeu quadre 2).

QUADRE 2

Grans cadenes privades: resultats econòmics (2005-2011)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Negoci net	2.547,73	3.284,58	3.477,43	3.278,15	2.576,81	2.964,00	2.638,17
Resultats*	477,40	582,31	564,59	440,68	199,40	313,88	217,60

* Resultats després d'impostos.

Font: *Notícies de la Comunicació* (2006-2012). Acumulat dels tres grups privats, Telecinco, Antena 3 i Digital Plus.

A més, des del 2010 se succeeixen pràctiques sistemàtiques de violació dels temps comercials permesos, dels límits i exigències per a la publicitat no convencional i fins i tot de la separació entre programes i espots, substituïda quasi sempre per ràpides ràfegues imprevisibles d'autopromoció que donaven pas immediatament a la publicitat. Sense que cap autoritat responsable prenguera mesures de cap tipus.

L'operació de fusió entre Antena 3 i La Sexta havia quedat en suspens després de les condicions imposades per la Comissió Nacional de la Competència (CNC), especialment respecte a la comercialització publicitària del grup per a garantir la competència en aquest mercat, que el grup Antena 3 havia rebutjat amb l'amenaça d'avortar l'operació. Però el 24 d'agost de 2012, el Govern es reuneix per a decidir, amb l'activació per primera vegada de la clàusula de la llei que regulava la seua actuació excepcional «per raons d'interès general» (Llei 15/2007 de 3 de juliol), esmenar la CNC, al·legant «el manteniment del pluralisme informatiu, però sobretot el compliment de l'alliberament del dividend digital», i suavitza dràsticament aquestes exigències, especialment en matèria publicitària i de terminis.

Després d'aquesta absorció formal, l'1 d'octubre, Mediaset i Antena 3 van comen-

çar una estratègia de revaloració del preu dels seus espais comercials, amb la imposició de les seues condicions en el mercat, mentre la majoria dels canals comercials aliens, amb taxes menors a l'1 per cent del *share*, eren incapaços de sobreviure. Antena 3, seguida de Telecinco, aplicaven així una paradoxal política publicitària, batejada com de «pauta única», en la qual els espots seguien el ritme marcat pel canal líder que s'imposava capritxosament en la programació dels canals temàtics. A curt termini, aquest fet permetia als dos grans grups sumar l'audiència de tots els seus canals per a mantenir i elevar les tarifes publicitàries altes; a mitjà-llarg termini, es frustraven les expectatives d'una nova publicitat, més ajustada a *targets* específics i més cara, i per tant les motivacions per a invertir en continguts nous per als nous canals de TDT.

FINAL DEL NON NATO CONSELL AUDIOVISUAL

Finalment, un projecte de llei presentat al Congrés a final d'any (Diari de les Corts Generals de 19 d'octubre) assestavà un colp decisiu a tota concepció equilibrada de l'espai democràtic espanyol, en consagrar la supressió definitiva del Consell Estatal

de Mitjans Audiovisuals (CEMA) previst en la Llei General Audiovisual de 2010 amb importants competències en el control del compliment del servei públic i en la regulació del conjunt de l'audiovisual. Perquè aquest Consell, reclamat unànimement pel Senat l'any 1995, exigit per l'Informe del Consell per a la Reforma de 2005, repetidament recomanat pel Parlament i pel Consell d'Europa, i única mancança entre els 27 països de la UE, no s'havia creat en l'anterior legislatura per la falta d'acord en el seu nomenament entre PP i PSOE.

No obstant això, en el citat projecte de llei, que al·legava sempre l'austeritat i l'eficiència, aquesta *non nata* autoritat independent s'inclouria en la futura «Comissió Nacional dels Mercats i la Competència», juntament amb les competències de les suprimides autoritats de regulació de les comunicacions, de l'energia i del transport, encara que aquesta supressió topava frontalment amb la doctrina europea d'autoritats independents en camps molt diferents i rebia crítiques serioses de la pròpia Comissió del Mercat de les Telecomunicacions (CMT) i d'instàncies europees.

Pel que fa al camp audiovisual, l'eliminació d'aquest Consell tant de temps demandat revelava la concepció governamental de la cultura i de la informació com a simple mercat, lluny de tota implicació per al pluralisme i la diversitat. I permetia no tan sols convertir el Govern en l'únic àrbitre del servei públic sinó també en el guardià, sempre sota sospita, de les obligacions legals del pol privat. Ja que bona part de les principals competències legals previstes per al CEMA retornarien segons el projecte de llei al Ministeri d'Indústria i a la pròpia Presidència del Govern, que s'encarregarien, per exemple, de definir i de

controlar el catàleg d'esdeveniments d'interès general (llegiu competicions esportives) i d'administrar les faltes greus i molt greus a les cadenes televisives, que podien implicar fins i tot la pèrdua de la llicència.

DETERIORAMENT PROFUND DE L'ESPAI DEMOCRÀTIC I DE LA DIVERSITAT

Les múltiples decisions, precipitades o planificades amb antelació, sobre l'audiovisual espanyol adoptades pel Govern del PP en el primer any del seu mandat no admeten moltes interpretacions possibles.

Pel que fa a RTVE, des d'un punt de vista polític, es tracta d'una regressió almenys als temps de l'Estatut de 1980, amb el seu corollari de dependència governamental i de sospita permanent de manipulació partidista. En alguns aspectes, com la designació i el funcionament del Consell d'Administració, la involució és fins i tot més llarga, abans de l'Estatut, cap als temps de la transició democràtica, més convulsos com se sap en RTVE que en el país en general. En termes econòmics, RTVE i les televisions autonòmiques entren en una fase de profunda incertesa que pot acabar en la seua marginalització o en la seua desaparició segons els casos. La conclusió no pot ser una altra que la d'un profund deteriorament de l'espai públic democràtic, amb l'allunyament palpable del model occidental europeu, i l'aproximació als lamentables vaivens de molts dels països excomunistes d'Europa en el seu procés de privatització salvatge i de democràcia de baixa qualitat.

Si observem la televisió i l'audiovisual com un sistema integrat, en el qual els seus diferents elements, públics i privats,

interactuen i competeixen inevitablement pel temps dels espectadors, marcant irremissiblement la diversitat opcional dels ciutadans, la degradació del pol públic contrasta amb l'enfortiment del pol privat i la seua conformació en un duopoli quasi perfecte i inamovible. El resultat escapa de l'esfera política per a entrar de ple en l'esfera cultural, amb una seriosa disminució creixent de l'oferta de cultura espanyola i del grau de diversitat cultural disponible per als ciutadans espanyols. També se'n deriven greus conseqüències econòmiques sobre les indústries culturals, especialment sobre les independents i sobre les descentralitzades localment o regionalment, que només es verificaran a mitjà i a llarg termini.

Tantes decisions transcendents en tan curt espai de temps evidencien la composició explosiva de la doble ànima del Partit Popular, neofranquista (recuperar tot el poder partidista sobre la radiotelevisió pública) i *neocon* radical (mentre la destruïa acceleradament en benefici dels grans grups privats). Sense necessitat de cap hipòtesi conspirativa, sinó de determinació pels models de societat alimentats pel partit governamental i per la pressió dels esdeveniments, la urgència d'aquests canvis i el seu paral·lelisme amb la política econòmica desenvolupada suggereixen una hipòtesi més amenaçadora: la presumible conclusió de la dreta espanyola (i catalana) que les seues mesures econòmiques i socials només eren compatibles amb la degradació de l'espai públic democràtic espanyol. La governamentalització dels mitjans públics i la total domesticació dels privats encaixaria així en una deriva autoritària cada vegada més visible en el terreny legislatiu, penal i policial, sobre la base –enormement perillosa– que la democràcia perjudica el mercat.

Els resultats d'aquesta política podrien arribar a ser irreversibles, ja que un servei públic deteriorat i reduït al seu mínim pes social tindria molt difícil la seua regeneració democràtica i la recuperació del seu prestigi. L'«assignatura pendent» de la democràcia espanyola es convertiria així en un fracàs escolar, definitiu i sense pal·liatius. En l'horitzó no està tant el model nord-americà (amb les seues regulacions potents, la seua autoritat audiovisual i la seua múltiple competència comercial), sinó el model mexicà de Televisa i TV Azteca. □

Traducció de Miquel Calvet

1. L'anàlisi dels esdeveniments audiovisuals de la segona legislatura del Govern de Rodríguez Zapatero i del posterior Govern de Mariano Rajoy, inevitablement relacionades, l'ha desenvolupat aquest autor en diversos textos, entre els quals el capítol d'E. Bustamante i P. Corredor (2012) «La política audiovisual de los gobiernos de Zapatero», en M. Lamuedra (coord.), *El futuro de la televisión pública* (Madrid, Edit. Popular), i l'article publicat en *Le Monde Diplomatique* «Destrucción democrática: RTVE y la nueva censura audiovisual» (LMD, edició espanyola, núm. 202, agost de 2012). Una versió més àmplia i completa es pot trobar en l'actualització del llibre *Historia de la Radio y la Televisión en España* (Barcelona, Gedisa), en premsa.